

تأسیس "حزب دموکرات" تبریز توسط روحانی مجاهد شیخ "محمد خیابانی" (1295 ش)

در زمان شیخ محمد خیابانی، اوضاع جهان اسلام و بالاخص ایران به خاطر دخالت‌های بیگانگان از جمله روسیه، انگلیس و آلمان بسیار آشفته و تأسفانگیز بود.

در زمان شیخ محمد خیابانی، اوضاع جهان اسلام و بالاخص ایران به خاطر دخالت‌های بیگانگان از جمله روسیه، انگلیس و آلمان بسیار آشفته و تأسفانگیز بود. در این حال، شیخ محمد خیابانی، روحانی دلاور و آذربایجانی برای قطع ایادی استعمار و مبارزه با بیگانگان و ستمکاران داخلی، در هفدهم اسفند 1295 ش برابر با 14 جمادی‌الاول 1335 ق حزب دموکرات تبریز را به وجود آورد. خیابانی، سازمان سیاسی خود را دموکرات ملی، و آذربایجان را آزادستان نامید. با وجود اینکه قیام خیابانی، شوروی‌ها را به وسوسه انداخته بود، ولی طولی نکشید که دریافتند رهبر نهضت نه تنها روی خوش به آن‌ها نشان نمی‌دهد بلکه نسبت به پیاده شدن قوای شوروی در بندر انزلی سخت معترض است. شیخ محمد خیابانی در حالی دست به این اقدام زد که مردم به خاطر فروپاشی حکومت تزاری روس، غرق شادی بودند و خروج نظامیان روسیه از تبریز را آرزو می‌کردند. خیابانی در این هنگام دوستان آزادی‌خواه و مبارز خود را که اغلب دموکرات نامیده می‌شدند گرد آورد و کمیته‌ای تشکیل داد و درباره وضع پیش آمده، به تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری پرداخت. شیخ محمد خیابانی، نمایندگان فرقه دموکرات و دیگر آزادی‌خواهان را از سراسر آذربایجان به تبریز دعوت کرد و تشکیلات فرقه دموکرات که از پنج سال قبل تعطیل شده بود، دوباره تاسیس شد.